

Lausunto

30.05.2010

Dnro: 2699/312/2009 Luomutietohankeraportti

Kommentoitava raportti on perusteellinen ja tuo kootusti esiin eri tahoilla jo aikaisemmin esiintuodut näkökulmat luomuelintarvikeketjun kehittämisen haasteista. Raportti on hyvin jäsennelty. Erityisen ansiokkaana pidän toimenpide-ehdotusten jaottelua eri aikajaksoille sekä perusteluja eri toimien priorisoinnista.

Käsiteltäessä koko elintarvikeketjua kaikkine tukitoimineen, on mielestäni tärkeää muistaa eri toimien vaikuttavuus lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä sekä vastuunjako julkiseen ja yksityiseen tekemiseen. Valtiovalta voi ohjata yksityisten toimien suuntaa linjaamalla omaa toimintaansa sekä tukemalla tavoiteltavan suunnan mukaisia toimintoja. Tulevaisuuden tekemisen osalta raportin tärkein kysymys on esitetty sivulla 22:” Pystymmekö näkemään luomun Suomen kannalta strategisesti tärkeänä asiana, johon kannattaa panostaa, vai tyydymmekö varovaisesti seuraamaan luomun kasvua taaksepäin katsoen ja sen mukaan päätöksiä tehden?”.

Edelliseen kysymykseen on osittain vastattu. Luomustrategiatyössä ensimmäisen kerran koottiin niin julkiset kuin yksityiset luomun parissa ja ilman luomua toimivat tahot yhteisen pöydän ääreen. Yksityiset toimijat toteuttavat strategisia linjauksiaan omassa toimissaan omien pitkän ajan tavoitteidensa mukaisesti. Markkinavoimat hoitavat loput. Yksityinen toimija ei kuitenkaan pysty yksin vastaamaan jatkuvan kehittymisen perustan luomisesta ja ylläpitämisestä.

Koulutus ja tutkimus luovat kivijalan

Näen erittäin tärkeänä Maa- ja metsätalousministeriön työn elintarvikealan tutkimuksen ja koulutuksen ohjaajana ja suunnan näyttäjänä. Lisäämällä luomuun liittyvää koulutusta eri koulutusasteilla varmistetaan Suomessa toimiville yrityksille tarvittava osaaminen eri tehtäviin. Sivulla 15 ehdotettu opiskelijamäärien tilastointi ja julkaisu on pieni toimi, mutta antaa yrityksille/neuvontaorganisaatioille/valvontaviranomaisille tietoa saatavilla olevasta osaamisesta.

Tutkimuksen luomua palvelevan toiminnan varmistamisen näen erittäin kriittisenä tulevaisuuden kehittämisen turvaamiseksi. Sivulla 13 esitetyt kolme toimenpidettä ovat mielestäni kaikki tarpeellisia, hyvin perusteltuja ja realistisia. Suomen pienuudesta on se hyöty, että yksikin hyvä tutkija-tiedottaja saa merkittävästi aikaan, mikäli hänellä on aikaa toimia eri organisaatioiden välillä suhteiden luojana ja olemassa olevan tiedon jakajana. Tutkimuksen ja neuvonnan toimijoiden ulkomaan matkojen lisääminen on pieni yksityiskohta, mutta voi tuoda meille paljon hyödyllistä tietoa ja säästää ”oman pyörän kehittämiseltä, kun valmis pyörä on muualla käytettävissä”.

Valvonta takaa luotettavuuden

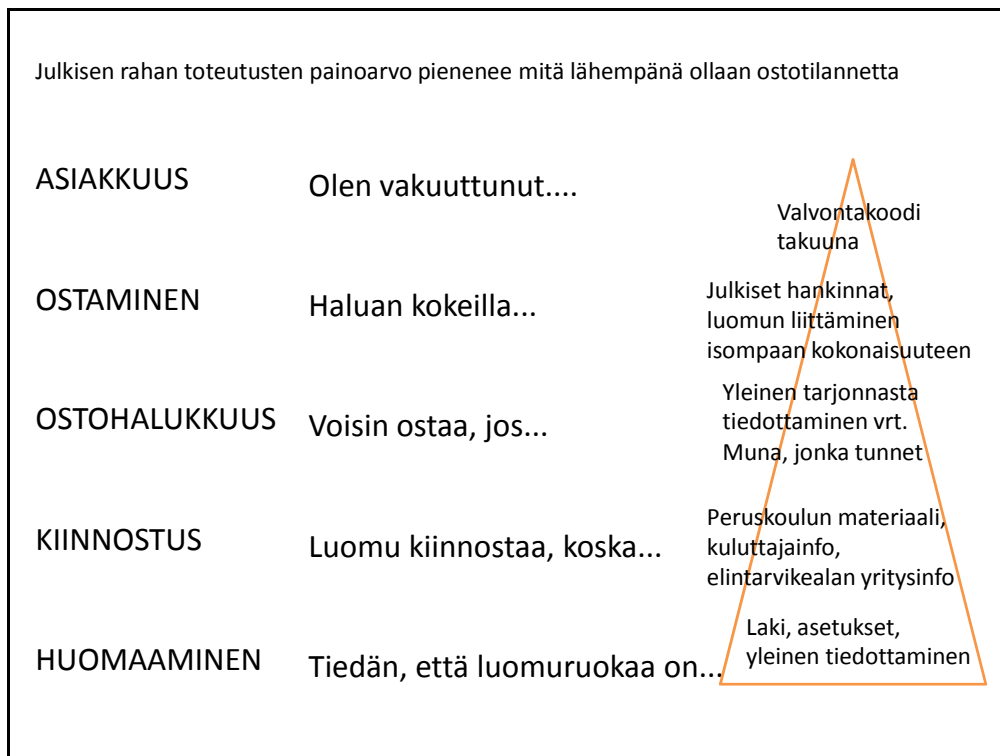
Luomun tärkein ja kallein pääoma on kuluttajan luottamus. Suomalaisen luomun tärkeimmät menekinedistäjät ovat Evira, Valvira ja Tulli. Valvontaorganisaatiolle on annettava se kiitos, mikä heille kuuluu ja samalla kehitettävä toimintaa yhä paremmin tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi. Neuvonnan ja valvonnan eriyttäminen antaisi virkamiehille mahdollisuuden kehittyä tarkemmin tehtäviensä mukaan. Valvontatoimiin keskittyminen voisi myös selkiyttää valvonnan toimenkuvaa toimijoihin päin. On kuitenkin

huolehdittava siitä, että valvojille ja neuvojille kertyvä osaaminen erityistilanteista luomutiloilla ja jalostuslaitoksissa on mahdollisimman hyvin jaettavissa. Tämä kohta toimintaehdotuksissa on mielestäni pidettävä mielessä, mutta muut raportissa esiintyneet kohdat vaativat tällä hetkellä enemmän huomiota ja nopeasti käytäntöön laitettavia toimia.

Tieto lisää tuskaa – ja valinnan mahdollisuuksia

Kuluttajat tietävät luomun olemassaolon ja suomalaisen viranomaisen luomuvalvontaan kuulumisesta kertova luomumerkki on erittäin tunnettu ja luotettava. Kuluttajat ovat yhä valmiimpia valitsemaan oman ja luonnon hyvän puolesta. Tätä tietotasoa on toki pidettävä yllä, mutta kuluttaja ei ole tällä hetkellä ongelman ydin.

Seuraava kuva havainnollistaa tilannetta, jossa julkisen rahan toteutusten painoarvo pienenee tultaessa ostotilanteeseen ja asiakkuuden syntymiseen. Kolmio kertoo pyramidista, jolla on oltava laaja pohja. Tämän pohjan tekemisessä tietoa luomusta yleensä on jaettava kuluttajien lisäksi kaikille elintarvikealantoimijoille. Näin tieto yhdestä tuotantomuodosta läpäisisi myös ne tahot, jotka eivät tällä hetkellä ole muuten luomun kanssa tekemisissä. Tässä vaiheessa on tärkeää saada sopivasti tarjoiltuna perustietoa, jonka avulla päätös kokeilusta olisi mahdollisuus tehdä. Kokeilulla tarkoitan tässä kohtaa esimerkiksi jalostavan yrityksen tuotekehittäjän halua lukea lisää luomutuotteiden jalostukseen liittyvistä erityispiirteistä tai maanviljelijän halua tarkastella viljelykiertolaskelmia. Koen, että julkisella tiedottamisella voi olla merkitystä vielä kokeilun aikaan saamiseen, mutta sen jälkeen tuote ja siitä saatavat kokemukset ratkaisevat. Luomuvalvonta on kuitenkin keihäänkärkenä vakuuttamassa valinnan ”luottamuspääoman toteutumisesta”.

Kuva 1: Julkisen tiedottamisen painoarvon kapeneminen ostotilanteeseen mentäessä.

Raportin sivuilla 19–21 esitetty ajatus kaikkien tavanomaisen puolen tiedotusyksiköiden velvoittamisesta myös luomun perustiedon jakamiseen vastaisi edellä kuvatun pyramidin alimman pohjan toteuttamista. Tällä hetkellä tämän toteuttaminen vaatisi kuitenkin jostain tarjolla olevan luomuasiantuntijuuden, jota

nämä ns. tavanomaiset tahot voisivat hyödyntää. Luomuun liittyvän luottamuksen rakentamista ei saa vaarantaa sillä, että joku luomusta summittaisesti tietävä laitetaan kirjoittamaan ”pakollinen osuus” yleisen tiedotuksen minimivelvoitteen saavuttamiseksi. Minimitiedon oikeellisuuden voisi ehkä toteuttaa siten, että ministeriö antaa valmiin tekstin sopivasti muokattuna jokaiselle yleistä tiedotusta tekevälle taholle. Nämä tahot liittävätkin annetun tekstin omiin materiaaleihinsa (esim. maitotiedotus kertoisi luomumaidon tuotannosta jne.).

Tämä ei kuitenkaan riittäisi tiedontasoilla kiipeämiseen. Siksi mielestäni on hyvä keskittää luomuun liittyvä tiedottaminen taholle, joka pystyy sen tekemään. Edellä mainitut ns. tavanomaiset tiedotusorganisaatiot voisivat sitten linkittää omista materiaaleistaan (esitteistä, nettisivuilta jne.) luomun tietopankkiin. Tietopankissa tiedon tulisi olla kaikille tasapuolisesti tarjolla. Näin pääsisimme ehkä toiselle portaalle.

Yleinen tarjonnasta tiedottaminen voi olla 50/50 – tekemistä. Yritykset julkaisevat omia lehdistötiedotteitaan laajennuksista ja uusista tuotteista ja tämän lisäksi julkisella rahalla voitaisiin julkaista esimerkiksi luomumarkkinoiden taustatiedot, ajankohtaisia eri toimialojen tilastoja tuotannon ja jalostuksen kehittämisestä sekä alalla tapahtuvista rakennemuutoksista ja muista elintarvikealaa laajemmin kuvaavista asioista.

Julkisten hankintojen avulla luomu nähdään osana laajempaa kokonaisuutta ja näin yhä useampi saa omakohtaisia kokemuksia, joko ostajana, myyjänä tai tuotteen käyttäjänä. Näiden kokemusten ja saatavilla olevien tietojen avulla osa tuskastuu, sillä esimerkiksi säännöt ja valvonta ovat osalle liikaa. Toisaalta, mitä enemmän tieto luomutuotannon mahdollisuuksista kestävämmän tuotantotavan kehittämisessä lisääntyy, sitä suurempi mahdollisuus on kehittää myös tavanomaista tuotantoa ja tavanomaista elintarvikeketjua kohti laadukasta toimintaa, joka huomioi ihmisen, eläimen ja luonnon hyvinvoinnin yhä paremmin.

Tuotteita meille ja muille

Luomustrategiaa työstettäessä kävi usealle taholle selväksi, että kotimarkkinat eivät riitä isoimmille toimijoille luomun tuotekehityksen kannustimeksi. Kannustettaessa yrityksiä myös vientimarkkinoiden tarpeiden selvittämiseen ja näihin tarpeisiin vastaamiseen saadaan samalla kotimarkkinoille tuotteita. Terve kilpailu ulkomaisen luomun kanssa pitää meitä hereillä ja siten markkinoille tulevat tuotteet kuvastavat aina ajankohdan parasta osaamista. Mielestäni vientiä tukevat toimet tulee jatkossakin kirjata eri ministeriöiden tavoiteohjelmiin.

Yhteistyö – sanasta toimintaan

Yhteistyön merkitystä ei voi aliarvioida. Kaikki toimet, jotka edistävät eri toimijoiden mahdollisuuksia osallistua alan kehittämiseen, oman toimintansa esiin tuomiseen ja kulloinkin haasteena olevan tilanteen ratkaisemiseen vievät meitä kohti luomustrategian mukaisia tavoitteita. Yhteistyön kehittäminen tarvitsee hyviä sihteereitä, jotka huolehtivat yhteisistä tapaamisista, seminaareista ja laajalle leviävistä tiedotteista.

Kiitos maa- ja metsätalousministeriön virkamiehille luomun kehittämisen halusta.

Aktiivista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa toivottaen

Marika Auersalmi